

Arrival Date: 26.06.2020
Published Date:
24.09.2020

DOI: 10.46291/Al-Farabi.050301

Volume
(5) Issue (3)
Year (September
2020)

COVID-19 ve Siyasetin Dijital Dönüşümü COVID-19 and Digital Transformation of Politics

Ayşe Füsün GÖNÜL¹

ÖZET

Geleneksel siyasi partilerin temsil krizi nedeniyle, yirmibirinci yüzyılın ilk çeyreğinde alternatif olarak dijital siyasi partiler siyaset sahnesine çıkmışlardır. İnternet kanallarını kullanarak siyaset yapan dijital partilerin amaçları doğrudan demokrasiyi hayata geçirmek ve azalan siyasal katılımı arttırmaktır. Dijital siyaset uygulamalarının yaygınlaşması salgın nedeniyle zorlaşan siyaset yapma süreçlerine katkı sağlayacaktır. COVID-19 salgını nedeniyle dünya genelinde siyaset kesintiye uğramakta ve pek çok ülkede seçimler ucu açık olarak ertelenmektedir. Hükümetler virüsün yayılmasını engellemek için sıkı önlemler almaktadırlar ve uygulanan yasaklar nedeniyle demokrasinin zarar görmesi, rejimlerin otoriterliğe dönüşmesi endişeleri yaşanmaktadır. Sekteye uğrayan siyasetin yeniden normalleşmesi için uluslararası kuruluşlar uyarılar yapmaktadırlar. Doğrudan demokrasiyi ve siyasete azalan ilgiyi canlandırmak, katılımı ve şeffaflığı arttırmak için kurulan dijital siyasi partiler ve dijital siyaset teknikleri, salgın için alınan önlemler yüzünden yavaşlayan siyasetin yeniden hayata geçirilmesi ve hijyen sorunu yaratan yüz yüze siyaseti, kalabalık ortamlarda yapılan toplantıları internet kanallarına taşıyabildikleri için alternatif sağlamaktadırlar. Makalede bilgi iletişim teknolojileri kanalıyla gerçekleştirilen dijital siyasetin; klasik siyasete alternatif olarak uygulanması ve COVID-19 sürecinde, dünyanın pek çok yerinde ertelenen seçimler, toplantılar gibi demokrasi pratiklerinin hayata geçirilmesi ve durgunluğa giren demokrasinin korunması için destek olması argümanı öne sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Partiler, COVID-19, Dijital Siyaset, Demokrasi,

ABSTRACT

Digital political parties entered the political arena in first quarter of twenty-first century as an alternative to the representation crisis of traditional political parties. The purposes of digital parties are to realize direct democracy and increase of participation through internet channels. The proliferation of digital politic techniques will contribute to the politics in pandemic period. Many political activities are cancelled all through the world because of COVID-19 pandemic and in most countries the elections are postponed to uncertain dates. The governments take serious precautions to prevent the pandemic and people are concerned about the changes of regimes from democracy to authoritarianism. The digital parties which are formed to realize direct democracy, to increase political participation, transparency and digital political techniques create alternatives to unhygienic face to face politics and risky crowded meetings. The argument of the article is to recommend digital politics; as an alternative to conventional politics through information communication techniques and to support the protection of democracy which is in recession since many of democracy practices such as elections, meetings are postponed to uncertain dates in many countries in COVID-19 period.

Key Words: Digital Parties, COVID-19, Digital Politics, Democracy

GİRİŞ

Geleneksel siyasi partilerin ve temsili demokrasinin kriz yaşadığına dair tartışmalar yirmibirinci yüzyılın siyasi gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Nicos Poulantsaz ve Colin Crouch

¹Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi Doktora Öğrencisi afusun@gmail.com, ORCID NO:0000-0002-6476-7484

geleneksel siyasi partilerin ve temsili demokrasinin krizine dikkat çeken düşünürler arasında yer almaktadır. Polulantsaz temsil edenler ile temsil olunanlar arasındaki bağın kopmasının temsil ilişkisini olumsuz etkilemesinden söz etmektedir (Poulantsaz, 2016: 89-91). Temsil edilenler seçtikleri, geleceklerini emanet ettikleri temsilcilerini tanımamaktadırlar, seçilenler ise kendilerini seçenlerle kuvvetli bir iletişim kurmak konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Sonuç olarak insanlar siyasete yabancılaşmaktadırlar ve siyasi partilerin yaşadıkları kriz; üye sayılarında azalma, seçmenlerin aidiyet duygularının zayıflaması, oy kullanma oranlarında düşüş, seçmenlerin temsil edilmediklerini düşünmeleri gibi konularda kendini göstermektedir. Söz konusu sorunları değerlendiren siyasetçiler, siyasal katılımı artırmak için alternatif çözüm yolları aramışlardır. Geleneksel siyasi partilerin yarattığı bunalımı bilgi iletişim teknolojilerini kullanarak çözmeye çalışan siyasetçiler dijital parti tekniklerini uygulamaya sokmuşlardır. Avrupa’da denenmeye başlanan dijital partiler demokrasiye katkıları üzerinden olumlu ve olumsuz eleştirilirken, küresel salgın sürecinde sekteye uğrayan siyasete olumlu katkı sağlayacak modeller olarak değerlendirilmeye alınmaktadırlar.

Salgın sürecinin, dünyanın pek çok ülkesinde seçimlerin belirsiz tarihlere ertelenmesi ya da muhalif partilerin etkin kampanyalar yürütemeyeceği ortamlarda yapılması, siyasi partilerin genel kurul, kongrelerinin ertelenmesi, kitle protestolarının yasaklanması, sivil toplum örgütlerinin kongrelerinin ertelenmesi gibi antidemokratik koşullara yol açtığı görülmüştür. Pandemi döneminin ortaya çıkardığı şartlar, dijital siyaset için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Dijital siyaset, salgın sürecinde yavaşlayan siyasetin tekrar canlandırılması için alternatif çözüm yollarının taşlarını döşemektedirler. Dijital siyaset ve COVID-19 ilişkisini değerlendirmeye geçmeden önce dijital partilerin ortaya çıkışlarına ve işleyiş biçimlerine değinilecektir.

Dijital siyasetin ortaya çıkışını anlatan bölümden sonra ikinci bölümde corona döneminde siyasetin nasıl yapıldığı anlatılacaktır. Üçüncü bölümde post corona dönemde yüz yüze siyasetin yerini internet üzerinden siyasetin alacağına dair üretilen senaryolara örnekler verilecektir. Dördüncü bölüm tartışmalara yer vermektedir. İnternet üzerinden siyaset yapma tezine karşı geliştirilen anti tezlere yer verilecektir. Son bölüm sonuç ve önerilerden oluşmaktadır.

Makalede geleneksel siyaset yapma tekniklerinin yirmibirinci yüzyılın ilk çeyreğinde yaşanan COVID-19 salgını sürecinde oldukça yetersiz kaldığı ve dünya genelinde durgunluğa giren demokrasinin yeniden canlandırılması için dijital siyasetin destekleyici olarak bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla uygulamaya sokulmasının gerekliliği savı üzerinde durulmaktadır.

Makaleye yönelik literatür taraması neticesinde ‘Süreç İzleme’ (Process Tracing) yöntemiyle çalışılmıştır. İz sürme yöntemi; olayların süreçleri hakkında nedensel mekanizmalarla ilgili hipotezler geliştirmeye yönelik nitel bir araştırma tekniğidir (Özcan, 2018). Pandemi sürecinde siyaset yapma koşullarının değişim nedenleri ve siyasetin dijital dönüşümü değerlendirilmiştir. Makalede ‘Karşılaştırma Yöntemi’ de kullanılmıştır. Geleneksel partiler ile dijital partiler, bilgi iletişim teknolojilerini kullanma farklılıkları konusunda karşılaştırılmışlardır. Araştırmanın kısıtları; COVID-19 ve dijital siyaset ilişkisine dair yeterince kaynak olmamasıdır.

DİJİTAL SİYASETİN ORTAYA ÇIKIŞI

Geleneksel siyasi partiler, Antik Yunan döneminden sonra rafa kaldırılan doğrudan demokrasi modelinin ondokuzuncu yüzyılda temsili demokrasiye evrilmesi sonucunda ortaya çıkmışlardır. Temsili demokraside vatandaşlar doğrudan demokraside olduğu gibi siyasi kararların alınması sürecinde doğrudan fikirlerini söyleme olanağına sahip olamazlar. Temsili demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan geleneksel siyasi partilerde demokrasi vekalet sistemi ile yürümektedir. Dijital partiler ise karar alma süreçlerinde üyelerine, teknik portallar üzerinden doğrudan fikirlerini söyleyebilecekleri ve katılım sağlayabilecekleri teknik olanaklar sunmaktadırlar.

Geleneksel siyasi partilerin Avrupa’da ortaya çıkmasına benzer şekilde makalede örnek olarak gösterilen dijital partiler de ilk olarak Avrupa’da deneyimlenmiştir. Doğrudan demokrasiyi hayata

geçirmek, katılımcılığı artırmak ve teknoloji çağına ayak uydurmak hedefleriyle kurulan ve bu amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi iletişim teknolojilerini kullanan dijital partiler için Avrupa deneyimidir yorumu yapılmaktadır. Geleneksel partiler teknolojinin ve internetin avantajlarını medya reklamları, viral videolar şeklindeki uygulamalarla kullanmaktadırlar ancak bu uygulamalar genel olarak siyasetçilerden vatandaşa doğru olmak üzere tek yönlü işlemektedir. Vatandaşlar ile siyasetçiler arasında çift yönlü iletişimi, katılımcılığı ve şeffaflığı sağlayacak elektronik demokrasi uygulamaları ise geleneksel partilerin uygulamaya sokmadıkları formlardır. Dijital çağa ayak uyduramayan geleneksel partilere karşın, bilgi iletişim tekniklerini kullanarak siyaset yapan dijital partilere örnek olarak Kuzey Avrupa ülkelerinde *Pirate Party*, İspanya’da *Podemos*, İtalya’da *Five Star Movement*, İngiltere’de *Labour Party*, Fransa’da *France Insoumise* verilebilir. Alexander Kioupiolis’e göre söz konusu partiler siyasi partilerin ve temsili demokrasinin yarattığı sorunlara karşı tepki olarak ortaya çıkmışlardır (Burdeau, 2019). Dijital partiler, kurdukları platformlar kanalıyla üyeleriyle yeni demokratik açılımlar yapmaktadırlar. İngiltere’de Labour Party ‘My Momentum’ adını verdiği ve üyelerinin partinin karar alma süreçlerine katılabileceği çevrim içi (*online*) bir platform yaratmıştır. Fransa’da *France Insoumise* partisi de çevrim içi (*online*) katılımcı bir platform kullanmaktadır ve partiye üye olmak için mail adresini ve posta kodunu yazarak ‘destekliyorum’ (*jesoutien*) tuşuna basmak yeterlidir. Dijital partilere üyelik, geleneksel siyasi partilere üyelikle kıyaslandığında daha kolaylaşmış ve çabuklaşmıştır. Üye olmak için yerel parti binalarına gidip, yetkililere yüz yüze evrak teslim etme zorunluluğunun kalkması ve kayıt formalitesinin tek tuşla gerçekleşmesi COVID-19 salgınının yaşandığı süreçte, hijyen ve halk sağlığı için de önemli bir korunma sağlamaktadır. Geleneksel partiler, üyelerinden periyodik aidat ödentileri talep ederken, yeni dijital partilerde böyle bir şart yoktur ve üyeler eğer isterlerse internet üzerinden bağış yapabilmektedirler. Üyelik aidatlarının ortadan kaldırılışı, üyeliğe giriş duvarlarının radikal olarak aşağı indirildiğini göstermektedir.

Paola Gerbaudo, dijital partilerin sosyal medya kullanmalarına karşın geleneksel partilerin ise televizyon ve basın ağırlıklı siyasi iletişimde takılı kalmış görüldükleri yorumunu yapmaktadır. Crouch’a göre internet gibi modern iletişim araçları aynı zamanda yeni yurttaş girişimlerinin örgütlenmesini ve bu yurttaş grupları arasında eşgüdüm sağlanmasını çok daha kolaylaştırmakta ve ucuzlaştırmaktadır (Crouch, 2016: 22).

Yeni dijital partilerin, siyasetin bazı yöntemlerini de değiştirmekte olduğu gözlenmektedir. Değişikliklerden birisi seçimlerin yürütülme tekniklerinin dijitalleşmesidir. Seçim kampanyaları artık internet üzerinden yürütülmektedir (Heywood, 2018: 287). Aynı zamanda dijital formlar aracılığıyla yurttaşlar siyasi bilgilere ve yorumlara daha kolay ulaşabilmektedirler. Yurttaşlar ilk kez, yönetimin sahip olduğu miktardaki ve nitelikteki bilgiye ortak olabilmektedirler. Yeni dijital teknikler yeni bir aktivist siyaset tarzının (hareket ve kampanyaların) gelişmelerini kolaylaştırmıştır.

CORONA DÖNEMİNDE SİYASET

COVID-19 salgını nedeniyle pek çok ülke siyasi etkinliklerini belirsiz tarihlere ertelemek zorunda kalmıştır. IDEA kaynaklarına göre dünyada 2020 yılında yapılması planlanan 50 seçim ertelenmiştir ve bu durum demokrasinin, pandemi sürecinde rafa kaldırılması riskini taşımaktadır (IDEA, 2020). Örnekler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

İtalya’da parlamento üyelerinin sayısının 630’dan 400’e düşürülmesi için yapılması planlanan referandum belirsiz bir tarihe ertelenmiştir. Polonya’da başkanlık seçimi belirsiz bir tarihe ertelenmiştir (AP News, 2020). Rusya’da anayasal referandum ertelenmiştir. İngiltere’de Mayıs 2020’de yapılması planlanan yerel seçimler Mayıs 2021’e ertelenmiştir. Amerika’da politik kampanyalar çevrimiçi (*online*) dönüştürülmüştür. Verilen örneklerde de görüldüğü gibi kimi kesimler tarafından eleştirel gözle yaklaşılacak dijital siyaset tekniklerinin bazı uygulamaları salgın sürecinde gereklilik haline gelmiştir. Sanal bakanlar kurulu toplantıları ve çeşitli portallar üzerinden

yapılan siyasi müzakereler, salgın öncesinde dijital siyaset uygulamaları yapmayan siyasetçiler tarafından da kullanılmaya başlanmıştır.

COVID-19 nedeniyle en az 84 ülke ‘olağanüstü hal’ ilan etmiştir ve bu durum gücün yanlış kullanımına dair endişelere yol açmaktadır. Sınır tanımayan muhabirler (*RSF*) pandeminin önümüzdeki yıllarda tüm dünyada basın özgürlüğünü kısıtlayacağına dikkat çekmektedir (Reporters without borders, 2020). Kitleli toplantıların yasaklanması, seçimlerin ertelenmesi veya seçimlerin muhalefetin eşit şartlarda yarışamayacağı, kampanya yapamayacağı şekilde kontrol altında tutulması demokrasinin erezyona uğrayabileceğine dair verilebilecek örneklerden bazılarıdır. Dünyada otoriter rejimlerin yükselişe geçmesi tehlikesi ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği üyesi 16 ülke, pandemi nedeniyle alınan önlemlerin, yasaların ve demokrasinin prensiplerine zarar verebileceğine dair endişelerini dile getiren bir uyarı bildirisi yayınlamışlardır.

Koffi Annan Vakfı’nın 28 küresel lidere gönderdiği bildiriye göre COVID-19 salgını nedeniyle siyaset üretme sürecinde bazı temel prensiplere saygı gösterilmesi gerekmektedir; 1-Yasalara sıkı bağlılık gösterilmelidir. COVID-19 sağlık önlemleri nedeniyle seçimlerin tarihlerinin değişmesi şeklindeki kararların anayasal hükümlere ve seçim kanunlarına uygun olmaları gerekmektedir, 2-Kararlar danışılarak ve geniş tabanlı siyasal destek ile alınmalıdır, 3-Kamu ile açık ve şeffaf bir iletişim hayati önem taşımaktadır, 4-Medya ve sivil toplumun demokratik erezyonu önleyecek bir rolü olmalıdır, 5-Oy verme istasyonlarında nasıl kayıt olunacağına, nasıl oy kullanılacağına, oyların nasıl değerlendirileceğine dair alınacak önlemler mantıklı ve COVID-19 riski ile orantılı olarak uyumlu olmalıdır, 6-Salgın nedeniyle ertelenen seçimlerin tarihi açık uçlu olmamalıdır. Yeni bir tarih belirlemenin olanaksız olduğu durumlarda, risk ortadan kalktığı zaman özgür, adil ve güvenli seçimler için tarihin nasıl belirleneceği konusunda bir oydaşma, anlaşma ve açıklık olmalıdır, 7- Önlem alan hükümetlerin demokrasinin bütünlüğünü sağlaması ve insan haklarına saygı göstermesi gereklidir.

Salgın sürecinde siyasetçilerin ve sivil toplum örgütleri gibi aktörlerin ve özellikle hükümetlerin uygulayacakları COVID-19 önlemlerinin merkezinde insan hakları, göçmen hakları mutlaka yer almalıdır ve ırk, dil, din, cinsiyet ayrımcılığı yapılmaksızın sağlık hizmetlerinin sağlanması ve sağlık hizmetlerine eşit şartlarda ulaşılabilmenin insan haklarının ve demokrasinin gereği olduğu unutulmamalıdır. Corona sürecinde kimi ülkelerde sağlık politikalarının yetersizliği, kimi ülkelerde de vatandaşa uygulanan ayrımcılık gözler önüne serilmiştir. Amerika’da Latin ve Afrika kökenli vatandaşların sağlık hizmetlerinden beyaz Amerika’lılarla eşit olarak yararlanamadıkları haberleri yayınlanmıştır. Avrupa Birliği üyeleri arasında da sağlık politikalarındaki farklılık, üyeler arasında birlik olmadığı eleştirilerini ortaya çıkarmıştır.

Kriz aynı zamanda internete erişimin önemini ortaya çıkarmıştır. Dünya nüfusunun yarısından fazlası internet erişimine sahip değildir. Çok riskli grupta ve yoksul olanlara internet servisini geliştirmek gerekmektedir. İnternet hizmeti sağlayan şebekeler, faturalarını ödeyemeyenlerin, internetlerini kesmemelidirler. İktidara gelerek başarısını ispatlamış bir dijital parti olan Five Star Movement’ın beş yıldızından (beş ilkesinden) biri olan ‘ücretsiz ve sınırsız internete erişim’ politikasının önemi krizde kendini iyice göstermiştir.

POST CORONA DÖNEMDE SİYASET SENARYOLARI

Pandemi ile değişen yeni dünya düzeninde, siyasetin de eskisi gibi uygulanamayacağı öngörülmektedir ve dijital siyasetin COVID-19 sürecinde ve sonrasında, hijyenik uygulamalar nedeniyle de etkili ve tercih edilir olacağı anlaşılmaktadır. Post-corona dönemde uluslararası düzenin yapısı ve kuralları, siyaset, ekonomi ve güvenlik konularında değişiklikler gösterecektir.

Siyasi etkinlikler içerisinde yer alan kampanya yarışları, yüz yüze tartışmalar, salon toplantıları, seçim günü buluşmaları, oy verenlerin kayıtları, kalabalık mitinglerin gerçekleştirilmesi gibi eylemler, hijyen koşullarını ve sosyal mesafe uygulamalarını sağlamak ve insanların hayatlarını

tehlikeye atmamak için deđiŒecektir. Yüz yüze siyasetin yerini internet üzerinden siyasetin alma olasılığı yükselmiştir.

Salgının önemli etkilerinden biri devletlerin varolan ve planlanan dijital iletiŒim uygulamalarının öneminin artması olacaktır. Hükümetler, yüksek teknolojiyi, dijital alt yapılarını ve siber güvenlik önlemlerini geliŒtirecek ciddi adımlar atabilirler. Yüksek teknoloji veya biliŒim bakanlığı gibi yeni oluŒumları duymaya çok uzak olmadığımız bir döneme doğru yol almaktayız. Amerika’da Sanal Kongre (*Virtual Congress*) ve Çevrimiçi Temsilciler Meclisi (*Online House of Representatives*) Œeklinde yeni model olasılıklarından söz edilmektedir. Devletlerin çevrimiçi başkanlık oylamaları veya sanal parlamenter seçimler yaptıkları düşünülecek olunursa, sanal saldırıları ve hackerları engelleyebilmek ve seçimleri yüzde yüz güvenli kılmak için ciddi önlemler alınması gerektiği söylenebilir.

Sağlık için bütçeden daha fazla pay ayıracaklarını söyleyen partilerin ve adayların oy verenler tarafından daha çok desteklenecekleri öngörülebilir. Salgın sürecinde ilk kayıpları veren İtalya, Avrupa Birliği üyelerinden istediği sağlık yardımlarına cevap alamamasına karŒın Çin’den yardım aldığı için İtalyan vatandaşları Avrupa Birliği üyeliklerini sorgulamaya baŒlamışlardır. İtalya’da Euroseptic politikalar izleyen populist partilerin yükseliŒe geçmeleri olasılığı yüksektir. Avrupa Birliği otoriteleri ekonomik olarak daha zayıf olan Doğu ve Güney Avrupa’da Çin’in siyasi ve ekonomik kontrol sağlamasından endiŒe duymaktadırlar.

Post- corona dönemde küresel politik sistemde de değişiklikler görülecektir. İlyas Gasilov’a göre ülkeler kapattıkları sınırları yüzünden kendilerine yeterli olmayı öğreneceklerdir ve bunlara bağlı olarak rejim değişiklikleri meydana gelebilir. Ulus devletler güçlenebilir ve otoriter rejimlerin sayıları artabilir (Gasilov, 2020). Avrupa Birliği’nin üye devletleri arasında dayanışma eksikliği, sağlık malzemelerinin yetersizliği ve sağlık hizmetlerinin hazır olmayıŒı, vatandaşların COVID-19’dan daha büyük olabilecek bir kriz için birliğin kapasitesini sorgulamalarına yol açmaktadır. Avrupa Birliği’nde bazı ülke vatandaşlarının iyi sağlık bakımı alırlarken bazı ülke vatandaşlarının yetersiz sağlık hizmeti sunan hastanelere mahkum olmaları eleŒtirilmektedir. Birlik içerisinde ekonomik olarak zayıf olan Güney ile güçlü olan Kuzey’in ve demokratik olarak daha geliŒmiş olan Batı ile anti-demokratik eğilimler sergileyen Polonya gibi Doğu ülkelerinin karŒı karŒıya gelmesi Avrupa Birliği’nin geleceğine kuŒku ile bakılmasına yol açmaktadır. Hükümetlerin başarısız olmaları durumunda populist politikacıların seçmenleri kazanmak için Œansları artabilir. Salgın sonrası yeni dünya düzeninin eskisi gibi olmayacağı öngörülmektedir. Makalede örnek verilen BeŒ Yıldızlı Hareket, populist, dijital ve euroseptic politikalar izleyen bir partidir ve makalede anlatılan tüm formları kullanmaktadır. Kayıtlı üyeleriyle kendi oluŒturdukları portal üzerinden görüŒ alışveriŒi yaparak e-oydaŒma formunu gerçekteŒirmekte, alacakları kararlarda üyeleri arasında oylama yaparak e-oylama formunu hayata geçirmektedir. Söz konusu elektronik formların COVID-19 nedeniyle iŒerliđi zayıflayan geleneksel siyaset için rol model oluŒturma ihtimali yüksektir.

TARTIŒMA

Dijital partilerin yarattıkları platformlar aracılığıyla katılımcılığın ve demokrasinin güçlenmesine neden oldukları ve yeni bir kitle katılım modeli uyguladıkları kabul edilmekle birlikte eleŒtirilen uygulamaları da dikkate alınmalıdır. Katılımcı demokrasinin çoğunlukla ‘tepkisel demokrasi’ formunu aldığına dikkat çekilmektedir. Tartışma ve kararlara etki edebilmek için ayrılan alanın çok sınırlı olduğu eleŒtirisi yapılmaktadır. Platformlar üzerinden yönetilen seçimlerin ve referandumların plebisiter bir karaktere sahip olduğu görülmektedir. Dijital partilere demokratik potansiyelleri için büyük ilgi ile yaklaŒılırken, plebisiter eğilimleri için çekince konulmaktadır (Gerbaudo, 2018).

Internet üzerinden trollerin siyaseti manipüle etmesi de ICT (*Internet Communication Techniques*) kullanımının sakıncalı yönlerinden biri olarak tartışılmaktadır. Amerikan Senatosu İstihbarat Komisyonu’na sunulan bir raporda Rusya, 2016’daki başkanlık seçimleri öncesi ‘sosyal medyaya

müdahale etmek' konusunda suçlanmıştır. Rusya'nın propaganda amacıyla facebook, twitter, youtube, instagram gibi sosyal medya kanalları üzerinden Amerikan başkanlık seçimlerini manipüle ettiği açıklanmıştır. Internet Araştırma Enstitüsü (IRA) adlı Rus şirketinin, sosyal medya üzerinden muhafazakarların tercihlerini etkilemeye çalıştığı ve Afrika kökenli Amerika'luların oylarını hedeflediği açıklanmıştır (BBC News, 2018). Oxford Internet Institute (OII) dezenformasyon kampanyasının boyutlarını açıklarken, başkanlık seçimleri süresince çeşitli eyaletlerde sosyal medyaya daha fazla müdahale olduğunu belirtmiştir. OII'nin Rusya özelinde hazırladığı rapora göre, sosyal medyanın politik amaçlı manipülasyonu sadece yabancı ülkeleri hedefleyen bir taktik değildir aksine Rusya kendi sınırları içinde de sosyal medyayı, mevcut iktidarın hegemonyasını sağlamlaştırmak, herhangi bir muhalif saldırıyı hatta direnci önceden tespit etmek, engellemek ve soğurmak için kullanabilmektedir (Şener, 2017). Söz konusu siyasi manipülasyonlar her ülke için geçerli olabilir.

Tarışmaların en önemli konularından biri sosyal medya platformları ile ilgili yeterli yasaların olmayışdır (Lapowsky, 2018)

SONUÇ VE ÖNERİ

Temsili demokrasinin ve geleneksel siyasi partilerin yaşadıkları krize tepki olarak ortaya çıkan dijital siyasi partilerin yükselişte olduğu görülmektedir. Doğrudan demokrasiyi ve katılımı hedefleyen dijital partilerin üye sayılarının yüksek olması, kurdukları platformlarda olanak sağladıkları müzakere formlarıyla siyasete ilgi duyulmasına yol açmaları ve yeni siyaset teknikleri uygulamaları ilgiyle izlenmektedir ama dijital siyaset için getirilen eleştiriler de önemlidir ve plebisiter tehlike taşıdıkları uyarıları yapılmaktadır. Uyarılar dikkate alınmalıdır ancak COVID-19 sürecinin siyasetin dijitalleşmeye doğru evrilmesine neden olduğu da görülmelidir. Dünya genelinde pek çok seçim salgın tedbirleri kapsamında ertelenmektedir, yasama süreçleri yavaşlamaktadır ve hükümetlerin yaptırımlarının demokrasiyi ve insan haklarını zedeleyebileceği kaygısı uluslararası kuruluşlar tarafından dile getirilmektedir. COVID-19 nedeniyle ülkelerde, belirsiz tarihlere ertelenen seçimlerin, kongreler, toplantılar gibi siyasi etkinliklerin olabildiği ölçüde dijital platformlarda gerçekleştirilmesi demokrasinin yıpranmaması için uygun olacaktır. Elektronik-bilgi, elektronik-oydaşma, elektronik-oylama gibi dijital siyaset tekniklerini uygulayabilmek için siyasi partilerin ve hükümetlerin alt yapılarını geliştirmeleri gerekmektedir. Hükümetler, vatandaşlarının internete ulaşım sağlamaları konusunda kolaylıklar getirmelidirler ve doğru bilgiye kolayca ve kısa sürede ulaşılacak yöntemler geliştirmelidirler. Alternatif medya, dijital kanallardan herkes tarafından takip edilebilmelidir. Geleneksel siyasi partiler, dijital partilerin gerçekleştirmeye çalıştıkları dijital katılım platformu modellerini örnek alıp uygulamaya geçmelidirler. Parti toplantıları, kongreleri her partinin kendi geliştireceği portallar üzerinden yapılabilir. E-oylama hem siyasi partilerin hem de hükümetlerin başvurabilecekleri siyaset tekniği olarak gündeme alınmalıdır. Dijital siyaset ve dijital partiler hem yüz yüze yapılması zorlaşan siyaset için hijyen olanakları sağlayabilecekler, hem de COVID-19 nedeniyle kesintiye uğrayan demokrasilerin hayata geçirilmeleri için alternatifler sunabileceklerdir. Amerika'da öngörülen Sanal Kongre veya Çevrimiçi Temsilciler Meclisi uygulamaları hem siyasetçileri bilgi iletişim teknolojileri üzerinden siyaset yapmaya yönlendirecek hem de vatandaşlara süreci şeffaf bir şekilde izleyebilmeleri olanağını sunacaktır. Salgının gerektirdiği hijyen önlemlerinin, dijital siyaset uygulamalarını gerekli kılarak demokrasinin şeffaflık prensibinin daha çok uygulanmasına yol açması olasılık dahilindedir. COVID-19 sonrası dünya siyaseti eskisi gibi olmayacaktır ve dijital çağın sunduğu alternatifleri uygulayan siyasetçiler, siyasi partiler ve hükümetler demokrasinin hayattta kalmasına katkı sağlamış olacaklardır.

KAYNAKÇA

Annan Foundation (2020). *Democracy Must Not Become The Silent Victim Of The Coronavirus Pandemic*. Erişim adresi: <https://citizentv.co.ke/blogs/annan-foundation-democracy-must-not-become-the-silent-victim-of-the-coronavirus-pandemic-333291/> Erişim tarihi: 20.05.2020.

- AP (2020). *Polish Ruling Coalition Postpones Sunday Presidential Vote*. Erişim adresi: <https://apnews.com/908a36d593e86ae089a2f717371e99c9> Erişim tarihi: 07.05.2020.
- BBC News (2018). *ABD Senatosu'na sunulan raporda Rusya'ya 'sosyal medyaya müdahale' suçlaması*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46569331> Erişim tarihi: 18.12.2018.
- Burdeau, C. (2019). *Digital Parties Disrupt Europe's Traditional Politics*. Erişim adresi: www.courthousenews.com/digital-parties-disrupt-europes-traditional-politics Erişim tarihi: 20.02.2019.
- Crouch, C. (2016). *Post Demokrasi*. Ankara, Dost Kitabevi.
- Gasilov, I. (2020). *How Will Covid-19 Change The Global Political System*. Erişim adresi: www.rusen.org/how-will-covid-19-change-the-global-political-system Erişim tarihi: 14.04.2020.
- Gerbaudo, P. (2018). *Digital Parties on the rise: a mass politics for the era of platforms*. Erişim adresi: <https://www.opendemocracy.net/en/digital-liberties/digital-parties-on-rise-mass-politics-for-era-of-platforms/> Erişim tarihi: 13.12.2018.
- Gerbaudo, P. (2019). *The Digital Party*. London, Pluto Press.
- Heywood, A. (2018). *Siyaset*. Ankara, BB101 Yayınevi.
- IDEA (2020). *Global Overview Of Covid-19 Impact On Elections*. Erişim adresi: <https://www.idea.int/news-media/multimedia-reports/global-overview-covid-19-impact-elections> Erişim tarihi: 18.03.2020.
- Lapowsky, I., (2018). *How Russian Facebook Ads Divided and Targeted US Voters Before the 2016 Election*. Erişim adresi: <https://www.wired.com/story/russian-facebook-ads-targeted-us-voters-before-2016-election/> Erişim Tarihi: 16.04.2018.
- Özcan, N., (2018). *Nitel Araştırma Yöntemlerinden İz Sürme*. *Journal of Health Services and Education*, 2(2): 58-65. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/666410>. DOI: 10.26567/JOHSE.2018250151.
- Poulantsaz, N. (2016). *Faşizm ve Diktatörlük*. İstanbul, İletişim Yayınları.
- Reporters Without Borders (2020). *2020 World Press Freedom Index: Entering A Decisive Decade For Journalism Exacerbated By Coronavirus*. Erişim adresi: rsf.org/en/2020-world-press-freedom-index-entering-decisive-decade-journalism-exacerbated-coronavirus Erişim tarihi: 2020.
- Şahiner, S., G., (2017). *Rusya'nın 2016 ABD Başkanlık seçimlerini nasıl manipüle ettiğine yönelik yeni detaylar*. Erişim adresi: <https://webrazzi.com/2017/11/06/rusyanin-2016-abd-baskanlik-secimlerini-nasil-manipule-etdigine-yonelik-yeni-detaylar/> Erişim tarihi: 06.11.2017.